

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตระหนักว่าการจัดการศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา มีองค์ประกอบที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชน ทุกองค์ประกอบดังกล่าวต่างมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมาก จึงจำเป็นต้องจัดให้มีโครงการประสานงานเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน เป็นการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ก่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : คำนำ)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 29) ได้กำหนดภารกิจการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 ประการ คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งการบริหารงานดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นผลงานที่สำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จของงานอื่น ๆ ดังที่ ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2536 : 510) ได้กล่าวว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540 : 119) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนกับแนวคิดหรือความเชื่อของผู้นำและสมาชิกของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วย ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อจะให้บังเกิดผลต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งระบุไว้ชัดเจนในมาตรา 29 ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการ

แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 22-23) จากข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวเบื้องต้นทุกโรงเรียนต้องเพิ่มการสนับสนุน และหาแนวทางให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมและส่งเสริมการจัดการศึกษาและเนื่องจากมีงานวิจัยมากมายระบุตรงกันว่า เมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของลูกในโรงเรียน จะเกิดผลลัพธ์ทางบวกหลายประการ เป็นต้นว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของเด็กเพิ่มขึ้น อัตราการขาดเรียนลดลง ทัศนคติต่อโรงเรียนและความประพฤติของเด็กในโรงเรียนดีขึ้น (สมชาย เทพแสง , 2544 : 22)

ปัจจุบัน ความพยายามที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน และโรงเรียนกับชุมชนเริ่มมีมากขึ้นตามลำดับ ในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยได้จัดให้มีโรงเรียนชุมชนขึ้น ด้วยความหวังที่จะให้การศึกษาเข้าถึงจิตใจของชุมชน ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา และเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกันกับรัฐ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในด้านนี้ไปได้บ้าง การศึกษาจะช่วยพัฒนาประชาชนไปด้วยในขณะเดียวกัน และเนื่องจากโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โรงเรียนจึงควรทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด (กิติมา ปรีดีคิลก, 2532 : 237) โรงเรียนประถมศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการที่มีค่าที่สุดในชุมชน ประชาชนทุกคนต้องผ่านการเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษา ครูและคนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้เจริญทันกับการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 ข : 22)

การสร้างความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในฐานะที่โรงเรียนอยู่ในชุมชน เป็นของชุมชน จะแยกตัวออกจากชุมชนไม่ได้ ดังนั้น ตัวบ่งชี้ถึงความเจริญหรือเสื่อมของโรงเรียนประการหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั่นเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540 : 125) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา การละเลยไม่เห็นความสำคัญของชุมชน เป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่จะอำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ไปอย่างน่าเสียดายและบางทีอาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 ก : 4) ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปรีดีคิลก (2532 : 237) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน

มากมาย ดังจะเห็นได้จากการวิจัยของ กัมภณท์ จุนโท (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เลี้ยงภย เขตการศึกษา 2 พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการสื่อสาร การขาดแคลนงบประมาณ ขาดการประสานงาน ขาดการวางแผน ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดบุคลากร และการไม่มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือให้ทำความเข้าใจกับชุมชนให้มากขึ้น จัดงบประมาณเพิ่มเติม และจัดหาเวลาให้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ บีเบาะ หะยีสามะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่ถูกลอบวางเพลิง จังหวัดปัตตานี พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนยังได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนหรือกรรมการศึกษาโรงเรียนน้อยมาก ตลอดทั้งงบประมาณในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่มีแผนงานหรือโครงการในการให้บริการแก่ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนไม่อุทิศเวลาในการร่วมกิจกรรมของชุมชน บุคคลในชุมชนส่วนใหญ่ยากจน เยาวชนบางส่วนติดยาเสพติด ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนน้อย ประกอบกับผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของชุมชนและหน่วยงานอื่น และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการศึกษาโรงเรียนเพิ่มขึ้น บุคคลในชุมชนส่วนใหญ่ยากจนควรให้บุคคลเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ขอความร่วมมือให้มีส่วนร่วมด้านแรงงาน และผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชน และบุคคลในหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งจากสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะดังกล่าวแสดงว่าการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีปัญหามากมาย และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร หากผู้เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงไม่รับดำเนินการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารโรงเรียนได้ การบริหารโรงเรียนจะสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ และการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายปัจจัย ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์การทำงาน พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร จำนวนนักเรียน จำนวนครูในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพราะปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

แตกต่างกัน ดังที่ นิวัติ สุวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่ผู้บริหารมีสถานภาพส่วนตัวแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริหารที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุมีสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนต่างกัน และ นพพงษ์ เหมทานนท์ (2535 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้านประสบการณ์ของผู้บริหาร มีระดับการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกัน ส่วน กมลชนก ศรีทธา (2538 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า บทบาททางพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และ ปราโมทย์ อุปลัมภ์ (2537 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า จำนวนนักเรียนที่พอเหมาะจะมีส่วนกำหนดลักษณะสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เกิดขึ้น ส่วน ประยุทธ์ โขชัย (2537 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในชนบท คือ ประสบการณ์การทำงานและจำนวนครูในโรงเรียน และ พิงใจ ไวยกุล (2538 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า สภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เน้นการขยายผลจากห้องเรียนไปสู่ภายนอกเพื่อการเสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นล้วนแต่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาแทบทั้งสิ้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ข้อค้นพบต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้พัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา และเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ตามขอบข่ายงาน 5 งาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางการบริหารงานกับประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

4. เพื่อศึกษาตัวพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

สมมุติฐาน

1. ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียน และจำนวนครูในโรงเรียน และปัจจัยทางการบริหารงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

2. ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียน และจำนวนครูในโรงเรียน และปัจจัยทางการบริหารงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สามารถเป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ได้

ความสำคัญและประโยชน์

ด้านความรู้

1. ทำให้ทราบระดับปัจจัยทางการบริหารงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

2. ทำให้ทราบระดับประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

3. ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

4. ทำให้ทราบตัวพยากรณ์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

ด้านการนำไปใช้

1. จากการได้ทราบระดับปัจจัยทางการบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี สามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และปรับปรุงการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. จากการได้ทราบปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี และตัวพยากรณ์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี เป็นแนวทางสำหรับสำนักงานการศึกษาจังหวัดปัตตานี สามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการกำหนดบทบาทและการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และประสิทธิผลการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่

1.1.1 อายุ

1.1.2 ประสิทธิภาพการทำงาน

1.1.3 จำนวนนักเรียน

1.1.4 จำนวนครูในโรงเรียน

1.2 ปัจจัยทางการบริหารงาน ได้แก่

1.2.1 การติดต่อสื่อสาร

1.2.2 การตัดสินใจ

1.2.3 มนุษยสัมพันธ์

1.2.4 ภาวะผู้นำ

1.2.5 บุคลิกภาพ

1.2.6 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

1.3 ประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

1.3.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.3.2 การให้บริการแก่ชุมชน

1.3.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน

1.3.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

1.3.5 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

2. ขอบเขตของประชากร

2.1 ประชากร

2.1.1 ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ที่มีประสิทธิภาพการทำงานในโรงเรียน (ปัจจุบัน) อย่างน้อย 1 ปี จำนวน 321 คน

2.1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือครูที่รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 321 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือครูที่รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียน

ประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 179 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางการบริหารงาน

3.1.1 ปัจจัยทางกายภาพ

- (1) อายุ
- (2) ประสบการณ์การทำงาน
- (3) จำนวนนักเรียน
- (4) จำนวนครูในโรงเรียน

3.1.2 ปัจจัยทางการบริหารงาน

- (1) การติดต่อสื่อสาร
- (2) การตัดสินใจ
- (3) มนุษยสัมพันธ์
- (4) ภาวะผู้นำ
- (5) บุคลิกภาพ
- (6) สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ตามขอบข่ายงาน 5 งาน ประกอบด้วย

3.2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3.2.2 การให้บริการแก่ชุมชน

3.2.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน

3.2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3.2.5 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยนี้ ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคำที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. **ปัจจัย** หมายถึง องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยทางกายภาพ และปัจจัยทางการบริหารงาน

2. **ปัจจัยทางกายภาพ** หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับตัวผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียน และจำนวนครูในโรงเรียน

2.1 **อายุ** หมายถึง อายุจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

2.2 **ประสบการณ์การทำงาน** หมายถึง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ที่โรงเรียนปัจจุบัน ในจังหวัดปัตตานี

2.3 **จำนวนนักเรียน** หมายถึง ผู้ที่เข้ารับการศึกษาดังแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีอยู่จริงตามบัญชีรายชื่อนักเรียน

2.4 **จำนวนครูในโรงเรียน** หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน โดยรวมทั้งผู้บริหารและผู้ที่มาช่วยราชการแต่ไม่รวมถึงผู้ที่ไม่ช่วยราชการที่อื่น

3. **ปัจจัยทางการบริหารงาน** หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้บริหารให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ มนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3.1 **การติดต่อสื่อสาร** หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกเพื่อถ่ายทอดและสื่อความหมาย แลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด ทศสมคติ และการกระทำจากผู้บริหารไปสู่ครูในโรงเรียนให้รับรู้และเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

3.2 **การตัดสินใจ** หมายถึง กระบวนการเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาหรือการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โดยใช้เหตุผลในการพิจารณา และกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ

3.3 **มนุษยสัมพันธ์** หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ร่วมงานให้ทำงานด้วยความพึงพอใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.4 ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่จะก่อให้เกิดการกระทำ กิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และมีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการหรือคำสั่งของตนได้

3.5 บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะท่าทางของผู้บริหารที่แสดงออกมา ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

3.6 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย สถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของอาคารเรียน และมีอาคารประกอบเกื้อหนุนต่อการเรียนการสอน รวมถึงเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

4. ประสิทธิภาพการบริหารงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้งานเกิดผลสำเร็จสูงสุด แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กิจกรรมหรือภารกิจการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือกัน ภายใต้ขอบข่ายงาน 5 งาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

5.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนในชุมชน ได้แก่ การประชุมผู้ปกครองหรือกรรมการสถานศึกษา การจัดป้ายนิเทศ จัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารของชุมชน การจัดเสวนาตามสาย จัดทำเอกสาร จดหมายข่าว วารสารแผ่นปลิว สิ่งพิมพ์ ออกภาพปะเย็บเขียนชุมชน และการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นต้น

5.2 การให้บริการแก่ชุมชน หมายถึง การบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนให้ชุมชน ตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนดำเนินการได้ ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรม วิชาชีพต่าง ๆ การให้บริการทางวิชาการ ให้บริการอาคารสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ บริการห้องสมุด ข่าวสาร การนำนักเรียนออกพัฒนาชุมชน ให้หน่วยงานอื่นใช้อาคารและอุปกรณ์เพื่อบริการแก่ชุมชน การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการจัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน เป็นต้น

5.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน หมายถึง การให้บุคลากรของโรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้น ได้แก่ การจัดให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน จัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณี การให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ การพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมส่วนบุคคลในชุมชนตามวาระอันสมควร เป็นต้น

5.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึง การให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านใดแต่ต้องอยู่ในขอบเขตที่สามารถให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ได้แก่ กิจกรรมวันเด็ก วันแม่ และวันสำคัญต่าง ๆ การเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน การยอมรับข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการอาหารกลางวัน การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ในชุมชน และกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น

5.5 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรมศาสนา ร่วมกับชุมชน การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชนและหน่วยงานอื่น การจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลในชุมชน การปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน การเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นเกียรติในโอกาสต่าง ๆ และการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

6. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง บุคคลผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ รวมทั้งผู้รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในจังหวัดปัตตานี